

partijen met handhaving van het rijksverband naar een vergelijk streven met de (vooral door de ARP en de Partij van de Vrijheid fel bestreden) Republiek Indonesië, en tenslotte besefte met name Romme dat een in de oppositie drijven van de PvdA zou leiden tot een polarisering van het politieke leven die schadelijk zou zijn voor de wederopbouw en wellicht eerder de communisten dan de socialisten in de kaart zou spelen. Beel formeerde het nieuwe kabinet: een coalitie van de KVP en de PvdA. In dat nieuwe kabinet¹ was geen plaats (wij beperken ons hier tot de wezenlijke wijzigingen) voor prof. van der Leeuw, wiens denkbeelden weinig steun hadden gevonden in de samenleving; geen plaats, althans als minister van handel en nijverheid, voor ir. Vos (hij kreeg de portefeuille van verkeer); geen plaats voor Logemann, die de Hoge Veluweconferentie had zien mislukken; geen plaats ook voor Schermerhorn die, het premierschap van het eerste naoorlogse kabinet aanvaardend, besefte had dat hij het doelwit zou worden van velerlei kritiek ('wie in deze put springt, is na een half jaar een verloren mens') en inderdaad veel kritiek had uitgelokt, soms door zijn parlementaire onervarenheid – hij werd naar Indië gezonden als voorzitter van een uit drie personen bestaande Commissie-Generaal, op welker werkzaamheden wij in hoofdstuk 7 terugkomen.

Voor het tweede punt dat wij nog willen behandelen, willen wij aanknopen bij het feit dat blijkens de verkiezingsuitslag van 17 mei '46 het vooroorlogse Nederland nauwelijks gewijzigd leek te herleven.

'Er is niets veranderd'

De bezettingsjaren waren jaren geweest van toenemende ontberingen – hoe begrijpelijk is het geweest dat velen verwachtten dat het einde van de bezetting ook het einde van die ontberingen zou betekenen! Niets daarvan: de schaarste bleef bestaan, de rantsoenering werd gehandhaafd, nieuwe kleren en nieuwe schoenen waren nauwelijks te krijgen, de lonen werden laag gehouden en de woningnood was schrikbarend. Daar kwam nog bij dat allen die vertrouwd hadden dat uit de nood van de bezetting een eendrachtig Nederland te voorschijn zou komen, hun verwachtingen gelogenstraft zagen: geen onderwerp kwam naar voren, waarover niet door een weer vrije pers verschillend werd geoordeeld, en weinig maanden verstreken of negen politieke partijen waren weer bezig zich te constitue-

¹ Zie voor de samenstelling Bijlage I achter in dit deel.